

Комарницька М. В.,
студентка 5 курсу,
2 групи, Інституту прокуратури
та кримінальної юстиції
Національного юридичного університету
імені Ярослава Мудрого

ЗБРОЙНИЙ КОНФЛІКТ І НЕНАВИСТЬ В УКРАЇНІ

Ключові слова: злочини на ґрунті ненависті, збройний конфлікт, мова ненависті, дискримінація, ксенофобія.

Keywords: hate crimes, armed conflict, hate speech, discrimination, xenophobia.

Анотація: У статті надається відповідь на питання, яким чином збройний конфлікт впливає на злочини на ґрунті ненависті в Україні.

Abstract: The article gives an answer to the question of how the armed conflict affects hate crimes in Ukraine.

Злочини на ґрунті ненависті – це злочинні діяння, викликані упередженням ставленням до певних груп людей. При цьому, напружені політичні стосунки та збройні конфлікти можуть спрямувати громади, які відрізняються етнічним або національним походженням, мовою чи релігією, одна проти одної. На жаль, Україна стикнулася з проблемою збройного конфлікту, яка тягне за собою додаткові негативні наслідки. Враховуючи дану ситуацію, я вважаю, що буде доцільним розглянути окремі випадки такої протиправної поведінки саме в нашій країні.

Кримінологічна детермінація пояснює закономірний розвиток і взаємозв'язок суспільного буття із суспільною свідомістю через відносини між людьми, різні види діяльності, в тому числі злочинної [1]. Таким чином, досліджуючи прояви злочинів на ґрунті ненависті та поведінку осіб злочинців і жертв, виникає питання: збройний конфлікт послужив причиною утворення дискримінації та ксенофобії в суспільстві, або ж, можливо, став поштовхом для розвитку вже існуючих їх видів?

Одним з видів дискримінації, який існував тривалий час, проте внаслідок останніх подій став більш виразним з боку росіян – це українофобія (антиукраїнізм, україноненависництво) – ірраціональна і злісна ворожість до українців як народу, їх культури, мови, або до України, як держави. Ненависть до українців проявляється у різних формах: у використанні образливих етнонімів, у стереотипному приписуванні цілому народові окремих, негативних рис та навіть у запереченні українцям права на саме існування, як окремого етносу. Як явище, українофобія

також використовуються певними силами, які цілеспрямовано розпалюють ненависть до українців, як засіб досягнення своїх політичних цілей, загарбницьких та імперських амбіцій [2].

Крім того, проявом злочинної поведінки на ґрунті ненависті є так звана "мова ненависті" (у міжнародному законодавстві – "hate speech"). Комітет міністрів Ради Європи визначає мову ворожнечі як усі форми самовиразу, які включають поширення, підбурення, сприяння або виправдання расової ненависті, ксенофобії, антисемітизму чи інших видів ненависті на ґрунті нетерпимості, у тому числі: нетерпимість висловів у формі радикального націоналізму та етноцентризму, дискримінації та ворожості щодо меншин, мігрантів і людей з числа іммігрантів [3]. Якравим прикладом таких висловлювань є стереотип про так званих "бандерівців" – міфічний образ "антиросійства", до якого звертаються навіть державні чиновники Російської Федерації, роблячи офіційні заяви для преси. При цьому не відомо, що конкретно окрім емоційних та образних характеристик вкладено в це поняття [4].

Дослідження Комісії по боротьбі з расизмом Ради Європи питання дотримання основоположних прав і свобод людини вказує на те, що з листопада 2013 року ситуація ЛГБТ-осіб у Криму (нині під фактичним контролем Росії) та частинами Донецької та Луганської областей (під контролем проросійських сепаратистів) загострилася ще більше з владою окупанта, яка виражає гомофобні погляди, а також підвищився рівень насильства щодо представників ЛГБТ-спільноти. Наприклад, у травні 2014 року в Криму почали діяти законодавчі акти, які забороняють будь-які публічні прояви діяльності ЛГБТ під приводом заборони "пропаганди гомосексуалізму серед неповнолітніх". Організовані громадські заходи ЛГБТ-організацій були заборонені в Сімферополі та Севастополі.

Щодо расової дискримінації, то її мішенню в Україні, переважно стають роми. Ромських дітей найчастіше виключають зі шкіл і їх найбільше цькують та залякують однокласники. Крім того, для багатьох ромів є великою проблемою отримати документи, які посвідчують особу. У Раді Європи звертають увагу, що українська стратегія захисту та інтеграції етнічної меншості ромів до 2020 року, яка була ухвалена у 2013 році, досі не має бюджету, а більшість її положень не імplementовано [5]. У травні 2013 року, наприклад, секретар Ялтинської міської ради Сергій Глаш, заявив, що всіх жінок-ромів слід затримувати та виселяти з міста.

Після анексії Криму Росією та розширення сепаратистської діяльності у Донецькій та Луганській областях дискримінація та насильство проти певних релігійних груп у цих регіонах помітно зросло: жертви були насамперед християнами, які не належать до РПЦ, а саме київський патріархат, греко-католики, римо-католики і протестанти. З цих регіонів надходили повідомлення про придушення релігійних організацій через заборону певної релігійної діяльності, а також викрадення тих, хто належить до інших церков. Мусульмани кримські татари також зазнали посилення релігійних домагань і дискримінації через анексію Криму. Наприклад, російська влада проводила в мечетях пошуки "екстремістської літератури", в той час як окремі мусульмани були викликані до міліцейських дільниць, де проводилися допити, з приводу їх релігійних вірувань.

Як бачимо, криміногенні явища і процеси закономірно детермінують вибір протиправного шляху досягнення цілей лише певної частини людей, у першу чергу тих, що мають антисуспільну спрямованість свідомості і відповідну їй схильність до протиправної діяльності [6]. З вищесказаного можна зробити висновок, що такі негативні процеси вже існували в українському суспільстві, проте під впливом збройного конфлікту їх стан тільки погіршився. Даний вид злочинної поведінки є небезпечний з тієї причини, що жертва таким чином вважає, що вона не визнається частиною суспільства, в якому живе, а також це впливає на цілі групи населення. Інші члени групи, проти якої спрямовано злочин на ґрунті ненависті, можуть не лише переживати через загрозу майбутніх нападів, а й зазнати такого самого психологічного впливу, як і сама жертва. У Звіті Американської асоціації психологів симптоми, які проявляють жертви злочинів на ґрунті ненависті, порівнюються з симптомами людей із посттравматичними стресовими розладами. Дослідження, що було проведене у 2001 р. у Сполучених Штатах, встановило, що жертви злочинів на ґрунті ненависті страждають від глибших наслідків, ніж жертви інших злочинів [7].

Тому саме зараз, зважаючи на ситуацію в країні, необхідно приділити особливу увагу на формування ефективних положень, які допоможуть розслідувати злочини на ґрунті ненависті, а також механізм протидії цьому явищу.

Список використаних джерел:

1. Головкін Б. М. Причинність у системі детермінації злочинності / Б. М. Головкін // Теорія і практика правознавства. – Вип. 1 (5). – 2014. URL: <http://dspace.nlu.edu.ua/bitstream/123456789/6358/1/Golovkin.pdf> (дата звернення 23.11.2017)

2. Види та форми проявів ксенофобії в Україні // Электронная библиотека научно-образовательной, финансовой и художественной литературы URL: <http://bo0k.net/index.php?p=achapter&bid=11325&chapter=1> (дата звернення 09.11.2017)

3. Мові ворожнечі та висловам, що принижують людську гідність не місце в українському суспільстві // Українська правда. Блоги. Дата оновлення: 22.12.2012. URL: <http://blogs.pravda.com.ua/authors/kolesnichenko/50d58537d8acc/> (дата звернення 11.11.2017)

4. Походження російського шовінізму й українофобії // Тексти.org.ua. Аналітичний центр. Дата оновлення: 24.06.2014. URL: http://texty.org.ua/pg/blog/nartext/read/54292/Pohodzhenna_rosijskogo_shovinizmu_j_ukrajinfobiji (дата звернення 12.11.2017)

5. У Раді Європи назвали головних жертв дискримінації в Україні // Укрінформ. Мультимедійна платформа іномовлення України. Дата оновлення: 19.09.2017. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-society/2307858-u-radi-evropi-nazvali-golovnih-zertv-diskriminacii-v-ukraini.html> (дата звернення 12.11.2017)

6. Головкін Б. М. Загальна характеристика детермінантів злочинності в Україні/ Б. М. Головкін // Форум права. – 2014. - №1 URL: [file:///C:/Users/%D0%90%D0%B4%D0%BC%D0%B8%D0%BD%D0%B8%D1%81%D1%82%D1%80%D0%B0%D1%82%D0%BE%D1%80.000/Downloads/FP_index.htm_2014_1_21%20\(1\).pdf](file:///C:/Users/%D0%90%D0%B4%D0%BC%D0%B8%D0%BD%D0%B8%D1%81%D1%82%D1%80%D0%B0%D1%82%D0%BE%D1%80.000/Downloads/FP_index.htm_2014_1_21%20(1).pdf) (дата звернення 23.11.2017)

7. Злочини на ґрунті ненависті: попередження та реагування // Інформаційно-довідковий посібник для громадських організацій у регіоні ОБСЄ. URL: <http://www.osce.org/uk/node/180336?download=true> (дата звернення 11.11.2017).

Міністерство освіти і науки України
Національний юридичний університет
імені Ярослава Мудрого

ЗЛОЧИННІСТЬ

У ГЛОБАЛІЗОВАНОМУ СВІТІ

Матеріали XVI Всеукраїнської кримінологічної
конференції для студентів, аспірантів та молодих вчених

(м. Харків, 12 грудня 2017 р.)

За загальною редакцією
професора *А. П. Гетьмана* і професора *Б. М. Головкина*

Харків
«Право»
2017

УДК 343.9.01:005.44
ББК 67.61я431
3-68

Редакційна колегія:
проф. А. П. Гетьман;
проф. Б. М. Головкін;
канд. юрид. наук, доц. О. В. Ткачова,
канд. юрид. наук, ас. О. В. Таволжанський,
канд. юрид. наук, ас. Н. В. Сметаніна,
канд. юрид. наук, ас. К. Д. Кулик,
канд. юрид. наук, ас. О. О. Шуміло,
ст. лаб. К. С. Остапко

3-68 **Злочинність** у глобалізованому світі : матеріали XVI Всеукр.
кримінол. конф. для студентів, аспірантів та молодих вчених (м. Хар-
ків, 12 груд. 2017 р.) / за заг. ред. А. П. Гетьмана і Б. М. Головкіна. –
Харків : Право, 2017. – 420 с.

ISBN 978-966-937-307-6

ISBN 978-966-937-307-6

© Національний юридичний університет
імені Ярослава Мудрого, 2017
© Оформлення. Видавництво «Право», 2017